

3-1-2547

การประเมินผลกลุ่มหัตถกรรม ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jdm>

Part of the [Demography, Population, and Ecology Commons](#)

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Demography by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การประเมินผลกลุ่มหัตถกรรม ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช*

อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม**

1. ความนำ

ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชนบท ดังจะเห็นได้จากการที่นโยบายการพัฒนาประเทศมีการเปลี่ยนแปลงมุ่งสู่การพัฒนาบนพื้นฐานของเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นโครงการหนึ่งที่ดำเนินการบนพื้นฐานเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เป็นการสร้างอาชีพซึ่งจะนำไปสู่การมีรายได้ที่มั่นคงต่อเนื่อง และสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ภายใต้หลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นสากลพึ่งตนเอง คิดอย่างสร้างสรรค์ และการสร้างทรัพยากรมนุษย์ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นโครงการที่เป็นเพียงแค่การนำเอาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมมาปรับใช้กับลักษณะความเป็นชุมชนอย่างมักง่าย (ณรงค์ และ พิทยา, 2545 : 56) ประกอบกับจากการสำรวจโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนพบว่ากลุ่มอาชีพต่างๆ ที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถพัฒนาให้ก้าวทันกระแสของโลกธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ เพื่อให้ได้ทราบว่าขณะนี้กลุ่มหัตถกรรมประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใดและประสบปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะทำการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มหัตถกรรมประสบอยู่ เนื่องจากกลุ่มหัตถกรรมเป็นกลุ่มอาชีพประเภทหนึ่งที่มีการกระจายอยู่ทั่วไปในทุกๆภาคของประเทศไทย โดยที่งานหัตถกรรมของแต่ละภาคจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ดังนั้นเพื่อให้การศึกษานำมาซึ่งข้อสรุปที่มีความเฉพาะและมีความชัดเจน การศึกษาเพื่อประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในงานศึกษานี้จึงจะทำการศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาสามารถใช้เพื่อชี้บ่งในเบื้องต้นถึงระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มหัตถกรรม อีกทั้งจะทำให้ได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มหัตถกรรมเผชิญอยู่ด้วย ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนทางในการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้สามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

* งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปี พ.ศ.2545 จากภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** อาจารย์ประจำ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลและศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และได้รับประโยชน์ตามที่กำหนดไว้การวิจัยเพื่อการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะกลุ่มหัตถกรรม 4 ประเภท ได้แก่ กลุ่มจักสานย่านลิเภา กลุ่มแกะตัวหนังตะลุง กลุ่มผลิตภัณฑ์กระจูด และกลุ่มพัดใบกะพ้อ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกลุ่มหัตถกรรมที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. แบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model)

แบบจำลองชิปปี้ ซึ่งเสนอโดย Daniel L. Stufflebeam (อ้างถึงใน วีรยุทธ์, 2546) แห่ง Ohio State University เป็นแบบจำลองที่ได้รับความสนใจจากนักประเมินผลเป็นอย่างมากในปัจจุบัน คำว่า CIPP เป็นคำย่อของคำว่า Context , Input , Process และ Product โดยรูปแบบของการประเมินมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูล หรือสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมสิ่งที่ทำการประเมินภายใต้แบบจำลองชิปปี้ ประกอบด้วย

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิเช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จะทำการประเมินผลโดยมีหลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) โดยที่การตัดสินคุณค่าเกี่ยวกับความเด่นความด้อยไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่มีเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูล (Data) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศ (Information) ที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของกลุ่มหัตถกรรม หนึ่ง แบบจำลองชิปปี้เป็นแบบจำลองที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อรวบรวมข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม (<http://mail.rint.ac.th/edu/w-vicharan/study.doc,2003>) ประกอบกับแบบจำลองชิปปี้เป็นแบบจำลองที่เน้นการตัดสินใจควบคู่ไปกับกิจกรรมในทุกขั้นตอน จึงเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมในการประเมินโครงการที่กำลังจะเริ่มต้นหรือกำลังดำเนินการมากกว่าที่จะใช้เพื่อทำการประเมินโครงการที่สิ้นสุดลงแล้ว (<http://www.grad.nu.ac.th/present/presentation3.htm,2003>) ดังนั้นในการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชในการวิจัยครั้งนี้จึงจะใช้แบบจำลองชิปปี้ โดยมุ่งที่จะประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และปัจจัยออกของกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดของตัวแปรหลักดังระบุในกรอบแนวคิดในการวิจัย (ภาพที่ 1) สำหรับรายละเอียดของตัวชี้วัด และค่าหน่วยวัดของตัวแปรหลักที่ใช้ในการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมเป็นดังแสดงในตารางที่ 1-4

ตัวแปรหลักต่างๆหลักที่ใช้ในการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมดังระบุในตารางที่1-4 สามารถนำมาใช้ในการสร้างมาตรวัดเพื่อการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมได้ 5 มาตรวัด ได้แก่ มาตรวัดผลการประเมินบริบท มาตรวัดผลการประเมินปัจจัยนำเข้า มาตรวัดผลการประเมินกระบวนการ มาตรวัดผลการประเมินปัจจัยออก และมาตรวัดความสำเร็จของกลุ่ม โดยที่มาตรวัดที่ 1-4 ใช้เพื่อการประเมินผลจะคำนวณคะแนนโดยใช้หลักการของการหาค่าเฉลี่ย จากนั้นจะทำการปรับให้มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 0-100 คะแนน สำหรับมาตรวัดความสำเร็จของกลุ่มจะเท่ากับค่าเฉลี่ยของมาตรวัดผลการประเมินบริบท มาตรวัดผลการประเมินปัจจัยนำเข้า มาตรวัดผลการประเมินกระบวนการ และ มาตรวัดผลการประเมินปัจจัยออก โดยจะทำการปรับให้มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 0-100 คะแนนเช่นเดียวกัน เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายมาตรวัดเพื่อการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมทั้ง 5 มาตรวัด เป็นดังนี้

ถ้ามาตรวัดเพื่อการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมมีค่าคะแนน 0-20 คะแนน แสดงว่าบริบทของกลุ่มหัตถกรรมเอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จของกลุ่มหัตถกรรมต่ำมาก หรือกลุ่มหัตถกรรมมีทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานของกลุ่มในระดับต่ำมาก หรือกลุ่มหัตถกรรมมีวิธีการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มในลักษณะที่ก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับต่ำมาก หรือผลที่ได้รับจากการ

ดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมเป็นไปตามที่ได้ระบุไว้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับต่ำมาก หรือกลุ่มหัตถกรรมประสบความสำเร็จในระดับต่ำมาก

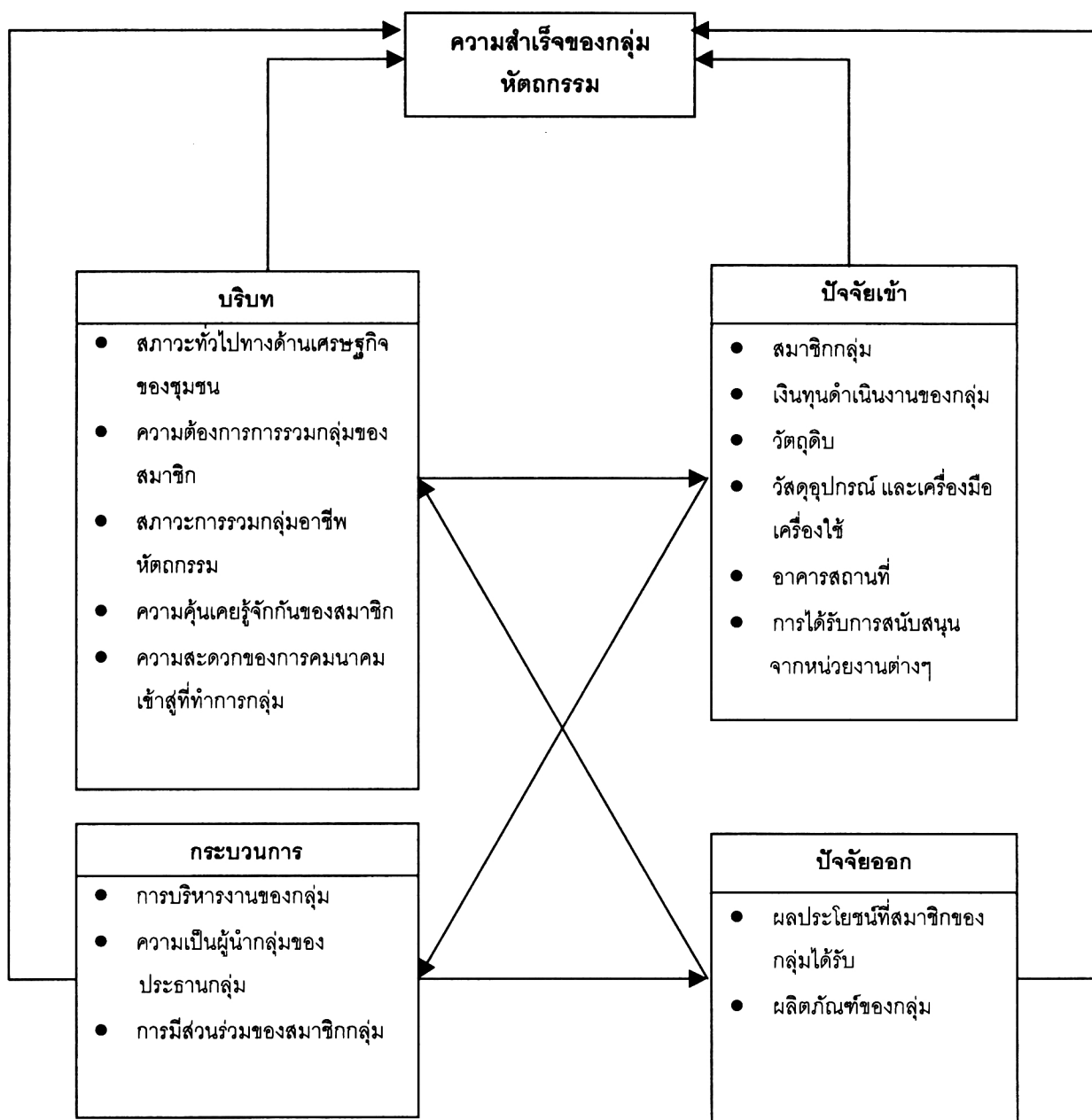
ถ้ามาตรวจวัดเพื่อการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมมีค่าคะแนน 20.1-40 คะแนน แสดงว่าบริบทของกลุ่มหัตถกรรมเอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จของกลุ่มหัตถกรรมต่ำ หรือกลุ่มหัตถกรรมมีทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานของกลุ่มในระดับต่ำ หรือกลุ่มหัตถกรรมมีวิธีการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มในลักษณะที่ก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับต่ำ หรือผลที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมเป็นไปตามที่ได้ระบุไว้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับต่ำ หรือกลุ่มหัตถกรรมประสบความสำเร็จในระดับต่ำ

ถ้ามาตรวจวัดเพื่อการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมมีค่าคะแนน 40.1-60 คะแนน แสดงว่าบริบทของกลุ่มหัตถกรรมเอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จของกลุ่มหัตถกรรมปานกลาง หรือกลุ่มหัตถกรรมมีทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานของกลุ่มในระดับปานกลาง หรือกลุ่มหัตถกรรมมีวิธีการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มในลักษณะที่ก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับปานกลาง หรือผลที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมเป็นไปตามที่ได้ระบุไว้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับปานกลาง หรือกลุ่มหัตถกรรมประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง

ถ้ามาตรวจวัดเพื่อการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมมีค่าคะแนน 60.1-80 คะแนน แสดงว่าบริบทของกลุ่มหัตถกรรมเอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จของกลุ่มหัตถกรรมสูง หรือกลุ่มหัตถกรรมมีทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานของกลุ่มในระดับสูง หรือกลุ่มหัตถกรรมมีวิธีการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มในลักษณะที่ก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับสูง หรือผลที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมเป็นไปตามที่ได้ระบุไว้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับสูง หรือกลุ่มหัตถกรรมประสบความสำเร็จในระดับสูง

ถ้ามาตรวจวัดเพื่อการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมมีค่าคะแนน 80.1-100 คะแนน แสดงว่าบริบทของกลุ่มหัตถกรรมเอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จของกลุ่มหัตถกรรมสูงมาก หรือกลุ่มหัตถกรรมมีทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานของกลุ่มในระดับสูงมาก หรือ กลุ่มหัตถกรรมมีวิธีการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มในลักษณะที่ก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับสูงมาก หรือผลที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมเป็นไปตามที่ได้ระบุไว้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มในระดับสูงมาก หรือกลุ่มหัตถกรรมประสบความสำเร็จในระดับสูงมาก

สำหรับการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา อาทิเช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และตารางแจกแจงความถี่ เป็นต้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ตัวแปรหลัก องค์ประกอบตัวแปรหลัก ตัวชี้วัด และค่าหน่วยวัดที่ใช้เพื่อการประเมินบริบท

ตัวแปรหลัก	องค์ประกอบตัวแปรหลัก	ตัวชี้วัด	ค่าหน่วยวัด
การประเมินบริบท (Context Evaluation)	<ul style="list-style-type: none"> • สภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน • สภาพการรวมกลุ่มอาชีพหัตถกรรมในอดีต 	<ul style="list-style-type: none"> • การมีอาชีพหลักของคนในชุมชน • การไปทำงานต่างถิ่นของคนในชุมชน • การมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองของคนในชุมชน • การเคยมีการรวมกลุ่มอาชีพหัตถกรรมในอดีต • ระยะเวลาตั้งแต่การเริ่มมีการรวมกลุ่มอาชีพหัตถกรรมครั้งแรกจนถึงปัจจุบัน • จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพหัตถกรรมเมื่อแรกตั้งเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพหัตถกรรมในปัจจุบัน • การมีความต้องการรวมกลุ่มอาชีพหัตถกรรมของสมาชิก • ชาวบ้านได้มีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอในงานทอดกฐิน ผ้าป่า งานวัด และงานบุญต่างๆ ของชุมชน • นอกจากการพบปะกันที่วัดแล้วชาวบ้านยังมีการไปชุมนุมร่วมกันในสถานที่อื่นๆ ในชุมชนอยู่เสมอ • เมื่อเว้นว่างจากงานแล้วชาวบ้านมักอยู่กันตามลำพังไม่ค่อยมีโอกาสสนทนากัน • หากมีคนนอกหมู่บ้านถามถึงคนใดคนหนึ่งในบ้าน ชาวบ้านสามารถบอกได้ว่าเป็นลูกเจ้าไหนใคร • ในละแวกบ้านใกล้เรือนเคียงภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านยังรู้จักสนิทสนมกันดี • สภาพของถนนที่เข้าสู่ทำการกลุ่ม • ความสะดวกของการคมนาคมเข้าสู่ทำการกลุ่ม 	0 = มีจำนวนน้อย 1 = มีจำนวนปานกลาง 2 = มีจำนวนมาก 0 = ไม่เคยมี 1 = เคยมี จำนวน อัตราส่วน 0 = ไม่ต้องการ 1 = ต้องการ 0 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 = ไม่เห็นด้วย 2 = เห็นด้วย 3 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 0 = สภาพของถนนไม่ดี 1 = สภาพของถนนดี 2 = สภาพของถนนดีมาก 0 = ทำการกลุ่มตั้งอยู่บนถนนสายหลัก 1 = ระยะเวลาจากถนนสายหลักเข้าสู่ทำการ 1-10 ก.ม. 2 = ระยะเวลาจากถนนสายหลักเข้าสู่ทำการ มากกว่า 10 ก.ม.

ตารางที่ 2 ตัวแปรหลัก องค์ประกอบตัวแปรหลัก ตัวชี้วัด และค่าน้อยวัดที่ใช้เพื่อประเมินปัจจัยเข้า

ตัวแปรหลัก	องค์ประกอบตัวแปรหลัก	ตัวชี้วัด	ค่าน้อยวัด
การประเมินปัจจัยเข้า (Input Evaluation)	<ul style="list-style-type: none"> ● สมาชิกกลุ่ม ● เงินทุนดำเนินงานของกลุ่ม ● วัตถุประสงค์ ● เครื่องมือเครื่องใช้ ● อาคารสถานที่หรือที่ทำการกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความเพียงพอของจำนวนสมาชิกกลุ่ม ● ระดับทักษะของสมาชิกในการทำงานผลิตภัณฑ์ ● ความเพียงพอของเงินทุนในการดำเนินงานของกลุ่ม ● การเคยได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐและ/หรือองค์กรเอกชน ● ความเพียงพอของวัตถุประสงค์ภายในท้องถิ่น ● คุณภาพของวัตถุประสงค์ภายในท้องถิ่น ● การเคยได้รับการสนับสนุนด้านวัตถุประสงค์จากหน่วยงานภาครัฐและ/หรือองค์กรเอกชน ● คุณภาพของเครื่องมือเครื่องใช้ ● ความเพียงพอของเครื่องมือเครื่องใช้ ● การเคยได้รับการสนับสนุนด้านเครื่องมือเครื่องใช้จากหน่วยงานภาครัฐและ/หรือองค์กรเอกชน ● การมีอาคารสถานที่เฉพาะเพื่อการทำงานของกลุ่ม ● อาคารสถานที่มีขนาดเหมาะสมกับความต้องการใช้ของสมาชิกกลุ่ม ● อาคารสถานที่มีจำนวนเพียงพอกับการดำเนินงานของกลุ่ม ● การเคยได้รับการสนับสนุนด้านอาคารสถานที่หรือที่ทำการกลุ่มจากหน่วยงานภาครัฐและ/หรือองค์กรเอกชน 	<ul style="list-style-type: none"> 0 = ไม่เพียงพอ 1 = เพียงพอ 0 = กลุ่มมีสมาชิกที่มีระดับทักษะดีน้อยกว่า 50% 1 = กลุ่มมีสมาชิกที่มีระดับทักษะดีมากกว่า 50% 0 = ไม่เพียงพอ 1 = เพียงพอ 0 = ไม่เคยได้รับการสนับสนุน 1 = เคยได้รับการสนับสนุน 0 = ไม่เพียงพอ 1 = เพียงพอ 0 = คุณภาพไม่ดี 1 = คุณภาพดี 0 = ไม่เคยได้รับการสนับสนุน 1 = เคยได้รับการสนับสนุน 0 = คุณภาพไม่ดี 1 = คุณภาพดี 0 = ไม่เคยได้รับการสนับสนุน 1 = เคยได้รับการสนับสนุน 0 = ไม่เพียงพอ 1 = เพียงพอ 0 = ไม่เคยได้รับการสนับสนุน 1 = เคยได้รับการสนับสนุน 0 = ไม่มีอาคารสถานที่เฉพาะ 1 = มีอาคารสถานที่เฉพาะ 0 = ขนาดไม่เหมาะสม 1 = ขนาดเหมาะสม 0 = จำนวนไม่เพียงพอ 1 = จำนวนเพียงพอ 0 = ไม่เคยได้รับการสนับสนุน 1 = เคยได้รับการสนับสนุน

ตารางที่ 4 ตัวแปรหลัก องค์ประกอบตัวแปรหลัก ตัวชี้วัด และค่าหน่วยวัดที่ใช้เพื่อการประเมินปัจจัยออก

ตัวแปรหลัก	องค์ประกอบตัวแปรหลัก	ตัวชี้วัด	ค่าหน่วยวัด
การประเมินปัจจัยออก (Product Evaluation)	<ul style="list-style-type: none"> ● ผลประโยชน์ที่สมาชิกของกลุ่มได้รับ ● ผลดีกันของกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> ● การได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิก ● กลุ่มได้จัดสรรผลประโยชน์จากกิจกรรมให้แก่สมาชิกอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ● กลุ่มมีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ● ผลดีกันของกลุ่มมีการพัฒนาในรูปแบบอย่างสม่ำเสมอ ● ผลดีกันของกลุ่มได้รับการยอมรับและเป็นที่ต้องการ 	0 = ไม่ได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้น 1 = ได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้น 0 = จัดสรรอย่างไม่เสมอภาคและเป็นธรรม 1 = จัดสรรอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 0 = ไม่มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก 1 = มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก 0 = ไม่มีการพัฒนารูปแบบอย่างสม่ำเสมอ 1 = มีการพัฒนาในรูปแบบอย่างสม่ำเสมอ 0 = ผลดีกันของกลุ่มไม่ได้รับการยอมรับและไม่เป็นที่ต้องการ 1 = ผลดีกันของกลุ่มได้รับการยอมรับและเป็นที่ต้องการ

ในการวิจัยเพื่อประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กำหนดกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างที่จะทำการวิจัยเป็นดังแสดงในตารางที่ 1 การกำหนดเลือกกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างได้กระทำภายใต้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่รับผิดชอบในแต่ละเขตพื้นที่ที่กลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างตั้งอยู่ โดยในแต่ละกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างจะทำการสุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวนตัวอย่างสมาชิกกลุ่มทั้งหมดจะคำนวณจากสูตรดังต่อไปนี้ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน บุญธรรม, 2531 : 51)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เท่ากับ 0.05

ดังนั้น $n = \frac{438}{1 + 438(0.05)^2} = 209.07 \approx 209$ ตัวอย่าง

เนื่องจากแต่ละกลุ่มหัตถกรรมมีจำนวนสมาชิกกลุ่มแตกต่างกัน ดังนั้นจำนวนตัวอย่างของแต่ละกลุ่มหัตถกรรมจะกำหนดโดยคิดตามสัดส่วนของสมาชิกกลุ่มดังระบุไว้ในตารางที่ 5 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีจำนวน 2 ชุด โดยแบบสอบถามชุดที่ 1 จะเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ศึกษาสภาวะการณ์ทั่วไปของกลุ่มหัตถกรรม ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้จะใช้สอบถามเฉพาะประธานกลุ่มหัตถกรรมเท่านั้น สำหรับแบบสอบถามชุดที่ 2 จะเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมและศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มหัตถกรรม ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้จะประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเพื่อใช้ประเมินผลกลุ่มหัตถกรรม

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มหัตถกรรม

ตารางที่ 5 รายชื่อที่ตั้ง จำนวนสมาชิกรวม และจำนวนตัวอย่างของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างที่จะทำการศึกษา

ประเภทกลุ่มหัตถกรรม	ชื่อกลุ่มหัตถกรรม	ที่ตั้งกลุ่ม	จำนวนสมาชิกรวม	จำนวนตัวอย่าง
กลุ่มจักสานย่านลิเภา	● กลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานย่านลิเภา	ต.ท่าเรือ อ.เมือง	161	77
กลุ่มแกะตัวหนังตะลุง	● กลุ่มอาชีพแกะตัวหนังตะลุงตรอกโรงเจ	ต.ปากพูน อ.เมือง	74	35
	● ศูนย์หัตถกรรมแกะหนังชุมชนตำบลเสาชิง	ต.เสาชิง อ.ร่อนพิบูลย์	27	13
กลุ่มผลิตภัณฑ์กระจูด	● กลุ่มกระจูด บ้านควนป้อม	ต.เคอิ่ง อ.ชะอวด	45	21
	● กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์กระจูด (กลุ่มผู้ใหญ่เยื้องป่านแก้ว)	ต. นางหลง อ.ชะอวด	63	30
กลุ่มตัดใบกะพ้อ	● กลุ่มอาชีพจักสานตัดใบกะพ้อ บ้านอ้ายเลา	ต.ทุ่งโพธิ์ อ.จุฬาภรณ์	35	17
	● กลุ่มจักสานตัดใบกะพ้อบ้านโคกยาง	ต.ร่อนพิบูลย์ อ.ร่อนพิบูลย์	33	16
รวม			438	209

6. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่นำเสนอในบทความนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 นำเสนอเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง และลักษณะทั่วไปของสมาชิกของกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง ส่วนที่ 2 นำเสนอเกี่ยวกับผลการประเมินกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง และส่วนที่ 3 นำเสนอเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่างและลักษณะทั่วไปของสมาชิกของกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง จังหวัดนครศรีธรรมราช

6.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง

กลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่างจังหวัดนครศรีธรรมราชมีทั้งที่เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกไม่เกิน 50 คน กลุ่มที่มีสมาชิกมากกว่า 50 คน แต่น้อยกว่า 100 คน และกลุ่มที่มีสมาชิกมากกว่า 100 คน กลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่างเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นหลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ โดยมีรูปแบบการจัดองค์กรที่ชัดเจน และส่วนใหญ่มีการจัดการประชุมประมาณเดือนละ 1 ครั้ง ประธานกลุ่มจะมาจากการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งประมาณ 2 ปี การสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยส่วนใหญ่จะต้องเสียค่าสมัคร และ/หรือชำระค่าหุ้น และ/หรือเสียค่าธรรมเนียมการสมัคร และ/หรือต้องออมทรัพย์ทุกเดือนหลังจากได้รับให้เป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว ซึ่งเงินเหล่านี้จะถูกนำมาใช้เพื่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีทั้งการจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง การจำหน่าย ณ ที่ทำการกลุ่ม และการไปจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่างๆ เมื่อได้รับคำสั่งซื้อมาประธานกลุ่มจะกระจายงานให้สมาชิกตามความถนัด โดยผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับจำนวนชิ้นงานที่สมาชิกทำได้

6.1.2 ลักษณะทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง

สมาชิกของกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ยกเว้นกลุ่มอาชีพแกะตัวหนังตะลุงตรอกโรงเจ และศูนย์เหตุการณ์และห้องชุมชนตำบลเสาชิง) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอายุเฉลี่ยมากกว่า 40 ปี สมรสแล้ว และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักทางด้านเกษตรและการทำเหตุการณ์

6.2 ผลการประเมินกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง จังหวัดนครศรีธรรมราช

6.2.1 ผลการประเมินกลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่าง จังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบท พบว่ากลุ่มเหตุการณ์ตัวอย่างส่วนใหญ่มีบริบทหรือสภาวะแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จของกลุ่มในระดับสูง ยกเว้นกลุ่มอาชีพแกะตัวหนังตะลุงตรอกโรงเจ และกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์กระจุ๊ดที่มีบริบทหรือสภาวะแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จในระดับปานกลาง (ตารางที่ 6) โดยกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานย่านลิเพามีบริบทหรือสภาวะแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จของกลุ่มมากที่สุด

ตารางที่ 6 สรุปผลการประเมินกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่าง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มหัตถกรรม	ผลการประเมินบริบท		ผลการประเมินปัจจัยเข้า		ผลการประเมินกระบวนการ		ผลการประเมินปัจจัยออก		ผลการประเมินความสำเร็จ	
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	ระดับการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	ระดับการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	ระดับการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	ระดับการประเมิน
1. กลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานย่านลิพทา	83.5	สูงมาก	58.8	ปานกลาง	76.3	สูง	86.3	สูงมาก	76.3	สูง
2. กลุ่มอาชีพแกะตัวหนังตะลุงตรอกโรงง	60.0	ปานกลาง	48.6	ปานกลาง	56.5	ปานกลาง	75.1	สูง	60.1	สูง
3. ศูนย์หัตถกรรมแกะหนังชุมชนตำบลเสาชอง	72.2	สูง	55.0	ปานกลาง	76.0	สูง	75.2	สูง	69.6	สูง
4. กลุ่มกระจัดบ้านควนบ่อม	77.1	สูง	59.3	ปานกลาง	76.3	สูง	84.2	สูงมาก	74.2	สูง
5. กลุ่มอาชีพผลิตก้อนฟักกระจัด	58.9	ปานกลาง	59.0	ปานกลาง	82.0	สูงมาก	89.6	สูงมาก	72.4	สูง
6. กลุ่มอาชีพจักสานพัดใบกะพ้อบ้านอ้ายเตา	72.4	สูง	73.9	สูง	80.8	สูงมาก	92.7	สูงมาก	80.0	สูง
7. กลุ่มอาชีพจักสานพัดใบกะพ้อบ้านโคกยาง	62.8	สูง	58.0	ปานกลาง	77.7	สูง	71.4	สูง	67.7	สูง

2. ผลการประเมินปัจจัยเข้า พบว่ากลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเหมาะสมและมีความพอเพียงของทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของกลุ่มในระดับปานกลาง โดยกลุ่มอาชีพแกะตัวหนังตะลุงตรอกโรงเจมีความเหมาะสมและมีความพอเพียงของทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของกลุ่มในอันดับที่ต่ำที่สุด ในขณะที่กลุ่มอาชีพจักสานพัดใบกะพ้อบ้านอ้ายเลามีอันดับที่สูงที่สุด

3. ผลการประเมินกระบวนการ พบว่ากลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างส่วนใหญ่มีกระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี โดยที่กลุ่มอาชีพจักสานพัดใบกะพ้อบ้านอ้ายเลา และกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์กระจูดเป็นกลุ่มหัตถกรรมที่มีกระบวนการในการบริหารจัดการกลุ่มที่โดดเด่นกว่ากลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างกลุ่มอื่นๆ

4. ผลการประเมินปัจจัยออก พบว่าผลที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่น่าพอใจมาก กล่าวคือสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมได้รับรายได้เพิ่มขึ้น และผลิตภัณฑ์กลุ่มก็ได้รับการยอมรับจากผู้ซื้อ กลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจมากที่สุด โดยเปรียบเทียบได้แก่ กลุ่มอาชีพจักสานพัดใบกะพ้อบ้านอ้ายเลา

ผลการประเมินกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละประเด็นของการประเมินสามารถสรุปแสดงโดยตารางที่ 7 พิจารณาจากรายละเอียดของผลการประเมินกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่าง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกตสรุปได้ดังนี้

ก. การคมนาคมเข้าสู่ที่ทำการกลุ่มของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่าง 4 กลุ่ม จาก 7 กลุ่ม มีความสะดวกในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งจากการสังเกตพบว่าที่ปากทางของถนนหรือซอยแยกเข้าสู่ที่ทำการของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่าง ไม่มีป้ายซึ่งบอกให้ทราบว่าถนนหรือซอยแยกนี้เป็นที่ตั้งของที่ทำการของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างกลุ่มใด นอกจากนี้ยังสังเกตพบว่า ตลอดเส้นทางเข้าสู่ที่ทำการกลุ่มก็ไม่มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจนแต่อย่างใด ซึ่งทำให้การเข้าถึงที่ทำการของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างบางกลุ่มที่มีที่ตั้งของที่ทำการกลุ่มห่างไกลจากถนนสายหลักมากๆ หรือถนน หรือซอยแยกเข้าสู่ที่ทำการกลุ่มมีทางแยกมากๆ ค่อนข้างลำบาก

ข. กลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างทุกกลุ่มประสบกับปัญหาความไม่เพียงพอของเงินทุนในการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งจากการพูดคุยกับประธานและสมาชิกของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐช่วยสนับสนุนในรูปของเงินกู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำ

ค. ความไม่เพียงพอของวัตถุดิบภายในท้องถิ่นเป็นปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างแทบทุกกลุ่ม ซึ่งจากการสังเกตพบว่าปัญหาดังกล่าวนี้สำหรับบางกลุ่มหัตถกรรม อาทิเช่น กลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานย่านลิเภา กลุ่มกระจูดบ้านควนป้อม กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์กระจูด กลุ่มอาชีพจักสานพัดใบกะพ้อบ้านอ้ายเลา และกลุ่มจักสานพัดใบกะพ้อบ้านโคกยาง สามารถแก้ไขได้โดยการกระตุ้นให้มีการปลูกลิเภา กระจูด และกะพ้อเพิ่มมากขึ้นภายในท้องถิ่น แต่สำหรับกรณีของกลุ่มอาชีพแกะตัวหนังตะลุงตรอกโรงเจ และศูนย์หัตถกรรมแกะหนังชุมชนตำบลเสารัง ซึ่งใช้หนังวัวและ/หรือหนังควายเป็นวัตถุดิบ การแก้ไข

ปัญหานี้จะลุล่วงได้ง่ายขึ้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประสานร่วมมือกันระหว่างกลุ่มหัตถกรรมทั้งสองกลุ่ม ซึ่งจะเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองในการจัดซื้อวัตถุดิบ นอกจากนี้กลุ่มหัตถกรรมทั้งสองกลุ่มควรได้มีการประสานเพื่อหารือในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะยาวกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

ง. กลุ่มหัตถกรรมส่วนใหญ่มีอาคารที่ทำการของกลุ่ม แต่อาคารที่ทำการกลุ่มมักมีขนาดเล็กไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ของกลุ่ม และอาคารที่ทำการของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างบางกลุ่มมีสภาพที่ไม่ค่อยคงทนเท่าใดนัก ทำให้สมาชิกกลุ่มบางส่วนต้องนํางานไปทำที่บ้าน ทำให้โอกาสที่สมาชิกจะได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันลดลงไป

จ. ประธานของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำกลุ่มไม่มาก ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่ง

6.3 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่าง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างพบว่า ปัญหาที่กลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างทุกกลุ่มประสบได้แก่ ปัญหาด้านเงินทุนซึ่งประกอบด้วยปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของเงินทุน และความหายากของแหล่งเงินทุนเพื่อการกู้ยืม นอกจากนี้กลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างทุกกลุ่มยังประสบกับปัญหาเกี่ยวกับราคาขายของผลิตภัณฑ์ซึ่งมีราคาต่ำ อีกทั้งยังประสบกับปัญหาการขาดทักษะในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการยอมรับในตัวผลิตภัณฑ์ของกลุ่มลูกค้าของกลุ่มหัตถกรรมได้ในระยะยาว หากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไข

นอกจากปัญหาทางด้านเงินทุน ปัญหาเกี่ยวกับราคาขายของผลิตภัณฑ์ และปัญหาการขาดทักษะในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์แล้ว ปัญหาที่สำคัญรองลงมาได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารที่ทำการกลุ่ม ปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่าย และปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละปัญหาต่อไป

พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบพบว่า กลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างส่วนใหญ่ ยกเว้นกลุ่มอาชีพจักสานพัดใบกะพ้อบ้านอ้ายเลาประสบกับปัญหาความหายากของวัตถุดิบในท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างได้ตระหนักถึงปัญหานี้เนื่องจากทราบดีว่าหากไม่ได้มีการเตรียมหาแนวทางเพื่อเพิ่มปริมาณวัตถุดิบแล้วในระยะยาวจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตามในกรณีของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างที่ใช้วัตถุดิบประเภทพืช อาทิเช่น ลิเพา กระจูด และใบกะพ้อ กลุ่มได้มีแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการทำการปลูกลิเพา กระจูด และใบกะพ้อเพิ่มขึ้นในท้องถิ่น

เป็นที่น่าสังเกตว่ามีกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพแกะตัวหนังตะลุงตรอกโรงเจ และศูนย์หัตถกรรมแกะหนังชุมชนตำบลเสากร ซึ่งก็ประสบกับปัญหาความหายากของวัตถุดิบในท้องถิ่นเช่นเดียวกัน แต่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยการให้กลุ่มดำเนินการเลี้ยงวัวหรือควายเอง จะกระทำได้อย่างไร เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจะต้องใช้เงินลงทุนสูง ซึ่งกลุ่มเองก็ประสบกับปัญหาความไม่เพียงพอของเงินทุนอยู่แล้ว ดังนั้นในการแก้ไขปัญหากับวัตถุดิบของกลุ่มหัตถกรรมประเภทแกะหนังนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มหัตถกรรมทั้ง 2 กลุ่ม ภายใต้การให้คำแนะนำและช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐในท้องถิ่น นอกจากนี้จากความหายากของวัตถุดิบในท้องถิ่นแล้ว กลุ่มหัตถกรรมบางส่วนยังประสบกับปัญหาด้านคุณภาพของวัตถุดิบและปัญหาวัตถุดิบมีราคาแพงอีกด้วย

ปัญหาและอุปสรรคที่น่าจับตามองอีกปัญหาหนึ่งได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารที่ทำการกลุ่ม ซึ่งกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างเกือบทุกกลุ่มประสบกับปัญหาความไม่เพียงพอของอาคารที่ทำการกลุ่มและปัญหาความไม่เหมาะสมของขนาดอาคาร ทำให้ไม่เพียงพอต่อการใช้ของสมาชิกกลุ่มในการดำเนินการผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้กลุ่มหัตถกรรมบางกลุ่มก็ยังประสบกับปัญหาความไม่แข็งแรงของสภาพอาคารที่ทำการกลุ่มที่มีอยู่เดิมอีกด้วย ปัญหาด้านอาคารที่ทำการกลุ่มเมื่อพิจารณาโดยผิวเผินก็น่าที่จะไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญเท่าใดนัก แต่ถ้าพิจารณาในระยะยาวเมื่อโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้ทุ่มเทความพยายามในการประชาสัมพันธ์และขยายตลาดให้กับผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัดต่างๆ เพื่อผลักดันให้ผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัดต่างๆ เป็นที่รู้จักและยอมรับจากทั้งในและต่างประเทศ เมื่อความพยายามดังกล่าวประสบความสำเร็จก็นำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของความต้องการในผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัดต่างๆ ซึ่งในที่นี่หมายถึงรวมถึงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างในจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วย ดังนั้นหากกลุ่มหัตถกรรมประสบกับความจำกัดของอาคารที่ทำการกลุ่มเพื่อการดำเนินการผลิตภัณฑ์ก็จะไม่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้ อันจะทำให้กลุ่มเสียโอกาสและขาดผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ หากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะร่วมมือกันกับกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างเพื่อพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ปัญหานี้ก็จะไม่กลายเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างในระยะยาว

เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างส่วนใหญ่ยกเว้นกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสานย่านลิเภา และกลุ่มจักสานพัดใบกะพ้อบ้านโคกยาง ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่าย กล่าวคือมีแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้อยเกินไป และมีความไม่แน่นอนของปริมาณการจำหน่าย ซึ่งปัญหานี้ภาครัฐทราบดีและไม่ได้นิ่งนอนใจ ได้พยายามดำเนินการในรูปแบบต่างๆ เพื่อช่วยขยายตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น การดำเนินโครงการอินเทอร์เน็ตตำบล การจัดงานแสดงสินค้าเพื่อให้กลุ่มหัตถกรรมต่างๆ

ได้มีโอกาสพบปะกับลูกค้าโดยตรง เป็นต้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากแนวนโยบายหลักในการช่วยเหลือเพื่อขยายตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ของจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยส่วนหนึ่งกำหนดจากหน่วยงานส่วนกลาง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น อาทิเช่น สำนักพัฒนาชุมชนจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการประสานส่งข่าวสารข้อมูลจากส่วนกลาง เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่ที่จะมีการจัดงานแสดงสินค้า เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มหัตถกรรมต่างๆ ได้รับทราบ อีกทั้งต้องทำหน้าที่ประสานแจ้งถึงปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างในท้องถิ่นประสบเพื่อให้กับหน่วยงานส่วนกลางได้รับทราบ และหาแนวทางเพื่อช่วยบรรเทาหรือแก้ไขปัญหานั้นๆ

นอกจากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้นแล้ว กลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างแทบทุกกลุ่มยังประสบกับปัญหาของการที่ประธานกลุ่มมีทักษะไม่เพียงพอในการเป็นผู้นำกลุ่ม และปัญหาเกี่ยวกับการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มน้อย ซึ่งปัญหานี้ก็ไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องที่เหนือความคาดหมาย ทั้งนี้เนื่องจากทั้งประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มของกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการบริหารงานกลุ่ม ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานในรูปของกลุ่ม ดังนั้นจึงค่อนข้างมีความชัดเจนว่าเหตุใดกลุ่มหัตถกรรมตัวอย่างส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหานี้ แนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหานี้ก็คือการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ทั้งประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และทราบถึงความสำคัญของการประสานงานซึ่งกันและกันเพื่อให้กลุ่มได้รับประโยชน์สูงสุด อันจะส่งผลทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับประโยชน์ในระดับที่น่าพอใจด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเพื่อประเมินผลกลุ่มหัตถกรรม ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช 4 ประเภท ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มจักสานย่านลิเภา กลุ่มแกะตัวหนังตะลุง กลุ่มผลิตภัณฑ์กระจูด และกลุ่มพัดใบกะพ้อ ทำให้สามารถสรุปข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประกอบการวางแผนงานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทั้ง 4 ประเภท ให้สามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาวดังนี้

1. เนื่องจากกลุ่มหัตถกรรมทั้ง 4 ประเภทของจังหวัดนครศรีธรรมราชประสบกับปัญหาที่คล้ายคลึงกัน อาทิเช่น ปัญหาเกี่ยวกับเงินทุน ปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารที่ทำการกลุ่ม ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ ปัญหาเกี่ยวกับความไม่สะดวกของการคมนาคมเข้าสู่ที่ทำการของผลิตภัณฑ์ ปัญหาเกี่ยวกับราคาขายของผลิตภัณฑ์ ปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่าย ปัญหาเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้นำของประธานกลุ่ม และปัญหาเกี่ยวกับการขาดทักษะในการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ดังนั้นในเบื้องต้นกลุ่มหัตถกรรมทุกประเภทของจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงควรมีการประสานความร่วมมือ เพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาดังกล่าวข้างต้น

ในภาพรวมเสียก่อน หลังจากได้กรอบแนวทางในการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาในภาพรวมแล้วกลุ่ม
หัตถกรรมประเภทเดียวกันควรมีกรอบแนวทางในภาพรวมมาหารือกันเพื่อกำหนดมาตรการที่ชัดเจน
สำหรับการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาของแต่ละประเภทกลุ่มหัตถกรรม ซึ่งวิธีการดังกล่าวข้างต้นจะทำให้
การแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาที่มีความชัดเจน เป็นระบบ และรวดเร็วกว่าการแก้ไขปัญหาในรูปแบบต่างคน
ต่างทำ หรือการแก้ไขปัญหาโดยรอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม
หากกลุ่มหัตถกรรมต่างๆ ดำเนินการประสานความร่วมมือกันเพื่อช่วยแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาที่กลุ่ม
ประสบอยู่แล้ว ยังมีข้อขัดข้องที่ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหากลุ่มหัตถกรรมให้ลุล่วงได้ กลุ่มหัตถกรรม
ต่างๆก็สามารถประสานขอคำปรึกษาจากหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่หน่วยงานภาครัฐในท้อง
ถิ่นที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการช่วยเหลือในการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาต่างๆ ของกลุ่มหัตถกรรมลุล่วงไปได้
หากมีข้อขัดข้องใดที่หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นไม่สามารถช่วยเหลือได้ หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นก็จะได้
ประสานแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางทราบ เพื่อหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาก็แก่กลุ่ม
หัตถกรรมต่อไป

2. กลุ่มหัตถกรรมต่างๆ ควรมุ่งแสวงหาความแตกต่างที่เป็นลักษณะเด่นของกลุ่ม ซึ่งจะทำ
ให้กลุ่มมีความสามารถในการแข่งขันได้ในระยะยาว

3. ควรจัดให้มีการประชุมระหว่างประธานกลุ่มหัตถกรรมทุกกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน
ภาครัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทุกเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกลุ่มหัตถกรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2529. การประเมินผลโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2544. กระบวนการพัฒนา "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์" (อัดสำเนา). กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัศนทองการพิมพ์.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2542. ธุรกิจชุมชนเส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. 2545. วิสาหกิจชุมชนกลไกเศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- นิตยา ชูโต. 2538. การประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : หจก. พี.เอ็น.การพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2531. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. 2538. การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. 2531. เศรษฐกิจไทย : ปัญหาพื้นฐานและแนวคิดในการแก้ไข. กรุงเทพฯ.
- วิรัช ชาติกาญจน์. 2546. การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation) เพื่อพัฒนางานการศึกษา. แหล่งที่มา : <http://mailrint.ac.th/edu/w-vichakran/study.doc>, 10 พฤษภาคม 2546.
- สุขุม มูลเมือง. 2530. เทคนิคการประเมินผลโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำราญ มีแจ้ง และ สุพักตร์ พิบูลย์. 2546. CIPP Model : ผลกระทบของการบิดเบือนเงื่อนไขการใช้แบบจำลอง. แหล่งที่มา : <http://www.grad.nu.ac.th/present/presentation3.htm>, 13 พฤษภาคม 2546.
- อภิชัย พันธเสน. 2539. แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- Payne, D.A. 1994. Evaluation Models. Available Source: <http://www.southalabama.edu/coe/bset/johnson/660lectures/lectz.htm>, May 10, 2003.
- Sadguna Anasuri. 2001. The CIPP Model. Available Source : <http://www.unt.edu.cpe/module3/blk/why3.htm>, May 10, 2003.
- Stufflebeam. CIPP Evaluation Model. Available Source: <http://dle.byu.edu/williams/cipp.jpg>, May 10, 2003.
- The University of Melbourne. 2003. Defining Evaluation. Available Source: <http://www.infodiv.unimelb.edu.au/telars/re/ele.htm/>, May 10, 2003.
- World Bank. 1975. Rural Development. Washington D.C.